

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Гинка Валериева Симеонова, преподавател в Нов български университет,
член на научно жури, Заповед № РД 38-604 от 16.10.2024 г. на Ректора на
СУ „Св. Климент Охридски”

Относно: Дисертационен труд за присъждане на научна и образователна степен „доктор по право“ в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право (Административно право и административен процес)

Дисертант: Регина Иванова Стоилова, докторант в Катедра „Административноправни науки” в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

Тема на дисертационния труд: „Административноправен режим на атмосферния въздух в Република България“

I. Данни за процедурата.

Със заповед № РД 38-604 от 16.10.2024. на Ректора на СУ „Св. Климент Охридски“ съм определена за член на научното жури по процедура за защита на дисертационен труд на тема „Административноправен режим на атмосферния въздух в Република България“, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6. Право (Административно право и административен процес). Представените от дисертанта материали за участие в процедурата са в съответствие с изискванията на Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“. Процедурата до защитата на дисертационния труд пред Катедрения съвет е протекла законосъобразно, представени са необходимите документи за научното жури и за публичната защита.

За участието си в конкурса дисертантът представя и три публикации, свързани с дисертационния му труд, а именно:

1. Кой има думата относно мерките за намаляване на замърсяването на атмосферния въздух? – Правен преглед, 2018, № 01, с. 90-102.

2. Какви административни актове са програмите за качеството на атмосферния въздух? – De Jure, 2019, № 2.
3. Какво промени решението по дело C-375/21 на Съда на Европейския съюз в процедурите по издаване на разрешителни за промишлени инсталации?, De Jure, 2024, № 1.

II. Актуалност и значимост на тематиката на дисертационния труд.

Въпросът за административноправния режим на атмосферния въздух се откроява с изключителна актуалност, особено в последните години. Въпреки че общите режими, свързани с екологичното право, са били предмет на различни научни изследвания представеният фокус на настоящата тема е поставен върху съществена част от тях, а именно регламентирането на режима на атмосферния въздух и прилагането му в България. Дисертантът обосновава контекста на научното си изследване през призмата на съвременните анализи на негативното въздействие на замърсяването на въздуха върху човешкото здраве, материалните активи и околната среда; нивата на замърсяване на въздуха в България и Европейския съюз (ЕС), които значително превишават препоръките на Световната здравна организация (СЗО); установените нарушения на правнозадължителните норми за вредни вещества във въздуха и предстоящото транспониране на ревизираната Директива 2008/50/ЕО относно качеството на атмосферния въздух и за по-чист въздух за Европа (ДКАВ) в националното законодателство. Аналитично са изследвани особеностите в административноправния режим на атмосферния въздух в България въз основа на сравнението им с общите правила, на които се подчинява този институт, анализ на съвременната нормативна рамка на национално, международно и европейско ниво, включително на относимата практика на Съда на Европейския съюз (СЕС) и на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ).

Режимът на атмосферния въздух е разгледан в неговия административноправен контекст и дисертантът обосновава извода за необходимост и практическо значение на изследване на качеството на атмосферния въздух като правна и социално-значима, съществена част от правния режим за опазване чистотата на атмосферния въздух, стъпвайки върху спецификите на замърсяването на въздуха като екологично явление, което не познава граници и се предизвиква от многобройни дейности на различни субекти на тези

правоотношения. От друга страна въздействието на чистотата на атмосферния въздух върху живота и здравето на всички обществени групи предполага необходимост от адекватни регулаторни методи с ясно очертани законови правомощия както на органите с компетентност в тази сфера, така и във връзка с необходимите контролни механизми и евентуални санкционни последици при констатирано неправомерно поведение.

В този контекст в научното изследване се поставят акценти върху административноправните белези на режима на атмосферния въздух и съответствието му с мерките, предприети и изпълнени в българския екологичен сектор с изискванията на националното и европейското законодателство.

III. Методология на изследването.

Използваната за целите на изследването методология включва историко-правния метод, посредством който се проследява развитието на института, който позволява да се анализира в дълбочина развитието на регулацията на обществените отношения в областта на опазване чистотата на атмосферния въздух.

На следващо място дисертантът прави паралел между правната уредба на института на национално и европейско ниво, като стъпва върху сравнителноправен метод на научно изследване. Посредством системен метод се обосновават изводи за спецификите на режима на чистотата на атмосферния въздух, сравнени с общите тенденции и отликите на регулацията на европейско ниво.

На последно място са използвани общонаучните методи на познание: наблюдение, описание, сравнение, метод на научния анализ и синтез, индуктивният и дедуктивният метод. Използван и структурно-функционалният метод, който помага да се анализират особеностите на режима в рамките на българското законодателство, свързано с материята, посредством систематично изследване на приложението на законосъобразни конкретни мерки за регулиране на чистотата на атмосферния въздух и съответствието им с общите правила и други относими режими като правен режим на националните тавани; правни режими на източниците на замърсяване на въздуха; правен режим на климатичните промени и др.

IV. Обща характеристика на съдържанието на дисертационния труд.

Дисертационният труд е в обем от 232 страници (шрифт Times New Roman, размер 14, разредка 1,5), от които 221 страници представляват същински текст. Справката за използваната литература съдържаща 100 заглавия, от които 64 на кирилица и 35 на латиница. Направени са 487 бележки под линия. Дисертационният труд се състои от увод, три глави и заключение. Частите са обозначени с тематични заглавия и структурирани в точки и подточки. Включени са съдържание, списък на съкращенията, списък с използваната литература.

Дисертационният труд се отличава с последователност на анализите и достъпност на изложените тези. Отговаря напълно в структурно отношение на изискванията за дисертационен труд. Основните глави в изложението са логически свързани и всяка следваща обосновава развитието на застъпените от дисертанта тези.

Уводът изяснява значението и актуалността на темата, както и практическия подход, който съпътства изследването. Глава първа „Административноправен режим на качеството на атмосферния въздух“ дава яснота за основната национална и европейска нормативна уредба на института и развитието му с оглед конкретните исторически моменти, обуславящи промените в него. Отбелязва се фактът, че административноправният режим на КАВ е част от правния режим за опазване чистотата на атмосферния въздух, като се очертават общия режим за опазване чистотата на атмосферния въздух и прави кратко обобщения на другите правни режими в него. Въвежда се изясняване на основния понятиен апарат, с който борави дисертантът. Въвеждат се съществените елементи на административноправния режим на КАВ.

Глава втора „Субекти на административноправния режим на КАВ“ изследва гражданите и организациите като пасивен субект в тези правоотношения и анализира субективното право на здравословна околна среда и правото на чист въздух в контекста на Европейската конвенция за защита правата на човека и основните свободи и липсата на признаването на тези права в международноправен акт с обвързващ характер и в първичното или вторичното право на ЕС. В контекста и на чл. 55 от Конституцията на Република България и практиката на СЕС се прави извод, че правото на чист въздух като

съдържание се припокрива с изрично предоставените на субектите самостоятелни екологични права, които имат преимуществено процесуален характер.

На следващо място в глава втора на дисертационния труд са разгледани и органи с правомощия в административноправния режим на КАВ.

Глава трета е озаглавена „Административни актове и контрол в сферата на КАВ“. Обърнато е внимание на относително ниския дял индивидуални административни актове в тази материя, като са разгледани основно приложимите видове административни актове – общи административни актове и подзаконови нормативни актове. В тази глава специално място е отделено и на контрола като основна част от механизма на държавно управление, способстваща за законосъобразното развитие на обществените отношения в обсъжданата от дисертанта тема.

Тази част от работата се основава в голяма степен на коментар от практиката на компетентни органи в областта на опазването чистотата на атмосферния въздух, като се стига до извод, че правораздавателният контрол е единственият ефикасен механизъм, който може да обезпечи законосъобразността на нормативните и ненормативните актове в сферата на КАВ.

В заключението са обобщени резултатите от изследването и е направена обща характеристика на разгледаните въпроси. Дисертантът е представил и автореферат, който отговаря изцяло на изискванията за представяне на дисертационния труд, като отразява вярно и точно неговото съдържание и основните приноси моменти в него.

V. Научни приноси и практическо значение на дисертационния труд.

Дисертационният труд притежава безспорни научни приноси в областта на административното право и процес, посочени и от самия докторант.

Отчетен е проблемът, свързан с легалната дефиниция на понятията, като се прави предложение въвеждането на общо понятие „норма на вредни вещества в атмосферния въздух“. Последното ще доведе до за прецизиране на правната дефиниция в българското законодателство и ще улесни правоприлагането.

Обосновава се изводът, че в контекста на Директивата за качеството на атмосферния въздух, следва да се стигне до единен подзаконов акт, който да отрази европейското

законодателство, като правата на гражданите и другите правни отношения, които подлежат на трайна уредба, да бъдат уредени в ЗЧАВ.

Защитена е тезата, че голяма част от административните актове за оценка и управление на КАВ имат характеристиките на общи административни актове и режимът на тяхното издаване, респ. възможност за контрол трябва да следва тези правилата, приложени за този вид административни актове.

Важен момент са посочените възможности и свързаните с тях проблеми с достъпа до съд на гражданите и организациите в защита на правата и задълженията им, свързани с опазването на околната среда и установената у нас съдебна практика, анализирана особено и в контекста на посочената от дисертанта практика на СЕС, свързана с тези въпроси.

VI. Предложения и критични бележки.

На дисертационния труд могат да бъдат отправени и някои предложения за подобряване на съдържанието при последваща редакция с оглед бъдещото му издаване, което препоръчвам. На първо място, добре би било в последващи промени в дисертационния труд да се задълбочи анализа на спецификите на актовете за оценка и управление на КАВ.

На следващо място, препоръчвам на дисертанта да наблегне на контролните правоотношения, които се развиват във връзка с чистотата на атмосферния въздух, като направи обосновани предложения *de lege ferenda*, които биха могли да създадат цялостен режим на ефективен контрол върху актовете, издавани в тази сфера. Основната цел е да се увеличат възможностите за защита правата на гражданите, както с упражняването на правото им на справедлив административен и съдебен процес, така и с увеличаване на възможностите за участие паралелно с административните органи и органите на местно самоуправление още във фазата на издаване на тези актове с цел максимално съблюдаване на обществения интерес.

Заклучение.

Дисертационният труд на Регина Иванова Стоилова, докторант в Катедра „Административноправни науки“ в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски“

на тема „Административноправен режим на атмосферния въздух в Република България“ съдържа задълбочено научно изследване и научни приноси на анализирания от докторанта проблем. Личното ми мнение е, че той отговаря на изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в СУ „Св. Климент Охридски“, което ми дава основание убедено да формулирам своята положителна оценка за представения в процедурата по защита дисертационен труд.

Ще гласувам положително Регина Иванова Стоилова да придобие образователната и научна степен „доктор“ в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право (Административно право и административен процес).